

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ciemati un mazpilsētas kā lauku attīstības veicinātāji: problēmas un iespējas”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2018/C 081/03)

Ziņotājs: **Tom JONES**

Pilnsapulces lēmums	22.9.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	3.10.2017.
Pieņemts plenārsesijā	18.10.2017.
Plenārsesija Nr.	529
Balsojuma rezultāts	129/0/1
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

Secinājumi

1.1. EESK uzskata, ka, neskatoties uz iedzīvotāju skaita līdzsvarotības un tradicionālās saimnieciskās darbības samazināšanos, daudzos ciematos un mazpilsētās ir iegūti pietiekami pierādījumi par labu praksi, kas ļauj optimistiski prognozēt ilgtspējīgu nākotni daudzās, ja ne visās, lauku apdzīvotajās vietās. Šādas apdzīvotās vietas var būt plašākas lauku teritoriju atjaunošanas un ilgtspējīgas attīstības veicinātājas.

1.2. Tomēr šāds optimistisks redzējums ir atkarīgs no pastāvīgiem un visaptverošiem centieniem, kas prasa cilvēkresursus un finanšu resursus visos pārvaldības līmeņos, kā arī privātajā un publiskajā sektorā un pilsoniskās sabiedrības līmenī.

Ieteikumi

1.3. EESK pilnībā atbalsta Eiropas Komisijas Viedo ciematu iniciatīvu, jo īpaši ņemot vērā dotos solījumus attiecībā uz direktorātu sadarbību. Valstu un reģionālajām lauku attīstības programmām (LAP), ko Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD pārvalda kopā ar dalībvalstīm, ir ļoti būtiska nozīme, taču šis ģenerāldirektorāts nekad nevarēs ieguldīt pietiekamus resursus iniciatīvā, ja netiks piesaistīti citi valsts, reģionālie vai vietējie publiskie ieguldījumi. EESK norāda, ka Reģionu komiteja pašlaik izstrādā atzinumu par viediem ciematiem⁽¹⁾, un atbalsta to.

1.4. Ātrgaitas platjoslas tīklam – gan mobilajam, gan arī fiksētajam – ir izšķiroša nozīme, lai viedi attīstītiem ciematiem un pilsētām būtu jebkādas cerības panākt ekonomisko un sociālo attīstību, un šādiem tīkliem jābūt pilnībā pieejamiem, kā to garantē ietekmes uz lauku apvidiem novērtējums atbilstīgi 2016. gada otrajai Korkas deklarācijai (Korka 2.0.).

1.5. Sabiedriskajiem pakalpojumiem izglītības, mācību, veselības un sociālās aprūpes un bērnu aprūpes jomā jābūt pieejamiem, integrētiem un inovatīviem, kā arī balstītiem uz tehnoloģiju sasniegumu izmantošanu.

⁽¹⁾ “Lauku apvidu atdzīvinašana, veidojot viedus ciematus” (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

1.6. Plānošanas iestādēm lauku apvidos būtu aktīvi jāveicina neizmantoto ēku atjaunošana ciematos un mazpilsētās, piemērojot zemu uzņēmējdarbības nodokļus jaunizveidotiem uzņēmumiem un nodrošinot kompensācijas maksājumus no pilsētu nomalēm paredzētiem projektiem mazumtirdzniecības nozarē. Šādu atjaunotu ēku pieejamības nodrošināšanā ir jāņem vērā vietējo nevalstisko organizāciju, kā arī privātā un publiskā sektora vajadzības.

1.7. Transporta slikta savienojamība ir vēl viena problēma, un gadījumos, kad privātais sektors nevēlas iesaistīties, tiek ieteikts izmantot tādas risinājumus kā transportlīdzekļu kopīga lietošana un kopienai piederošu autobusu un automobiļu izmantošana.

1.8. Darba devēji pēc iespējas būtu jāmudina atbalstīt attālināto darbu un izmantot ieguvumus, ko var piedāvāt lauku teritoriju un pilsētu partnerības. Šai sakarā ļoti būtiska nozīme ir gan devumam, ko sniedz lauksaimniecības tūrisms un lauku tūrisms, ar veselību saistītās darbības un vietējo saimniecību un amatnieku produktu zīmolu radīšana, gan arī kultūras un vēsturisko pasākumu piedāvājuma palielināšanai. Izmantojot vecinošu atbalstu, ko paredz lauku attīstības programma, tiek sniegta iespēja uzņēmējiem piesaistīt iekšējos ieguldījumus un izstrādāt un piedāvāt tirdzniecībā produktus ar pievienoto vērtību.

1.9. Pārvaldība vietējā līmenī ir valsts vai reģionālā līmenī risināms jautājums. Taču ciematiem un mazpilsētām jāpiešķir plašākas pilnvaras un piekļuve finanšu resursiem, lai palīdzētu īstenot un atbalstītu to iedzīvotāju ieceres.

1.10. Būtu pilnībā jāatbalsta *LEADER* īstenošana un vietējās rīcības grupas to centienos panākt vietējo attīstību, mudinot uzņēmumus – gan privātos uzņēmumus, gan arī bezpeļņas organizācijas – uzsākt darbību un attīstīties, un radīt tādu kopienas gaisotni, kurai raksturīga ieinteresētība un atbalsts. Uzlabota sadarbība ļautu šos centienus paplašināt, īstenojot sabiedrības virzītu vietējo attīstību.

1.11. Taču visbūtiskākais ir tas, ka ciematu un mazpilsētu iedzīvotājiem būtu jātiecas radīt kopības sajūtu, kas veicinātu to, ka vadību uzņemas pašas kopienas locekļi. Skolām un vietējiem mentoriem būtu jāveicina vadības uzņemšanās. Konsultatīvajām aģentūrām un nevalstiskajām organizācijām, kurām ir piekļuve labākajai praksei un zināšanas par nozīmīgiem līdzīgiem projektiem, jāsniedz pilnīgs atbalsts jaunajiem vadītājiem.

1.12. Jauni un pārdomātā veidā izveidoti ciemati būtu jāizmanto kā piemēri reģionālā, valsts un ES līmenī. ES iestādēm un to ieinteresētajām personām būtu jāorganizē ikgadēja svētku diena, lai izplatītu informāciju par sekmīgām un vienotām ciematu un mazpilsētu kopienām.

1.13. Lai stiprinātu un radītu patiesu partnerības sajūtu pilsētu vai lielpilsētu un blakus esošo apdzīvoto vietu starpā, EESK atbalsta ieteikumus, kas sniegti 2016. gada R.E.D.⁽²⁾ dokumentā “Kā panākt Eiropas un tās lauku teritoriju izaugsmi” (*Making Europe Grow with its Rural Territories*), kā arī Karnegi fonda sadraudzības pilsētu izmēģinājuma projektu. Uz pilsētu un lauku partnerībām būtu jāattiecinā ilgtspējīgas attīstības un aprites ekonomikas principi.

1.14. Komiteja atbalsta aicinājumu, kas pausts Eiropas Lauku manifestā, ko otrais Eiropas Lauku parlaments pieņēma 2015. gada novembrī, proti, uzlabot sadarbību starp kopienām, organizācijām un iestādēm lauku apvidos un pilsētās, lai pilnībā izmantotu sociālās, kultūras un ekonomiskās saiknes, ko var nodrošināt šāda sadarbība, kā arī panākt ideju un labas prakses aktīvu apmaiņu to dalībnieku starpā, kuri pārstāv pilsētas un lauku teritorijas.

1.15. EESK iesaka Eiropas Investīciju bankai izstrādāt īpaši pielāgotas atbalsta shēmas nelieliem lauku uzņēmumiem – gan privātajiem, gan arī sociālajiem uzņēmumiem, tostarp kooperatīviem – atbilstīgi solījumiem, ko tā sniedza 2017.–2019. gada programmā.

1.16. Būtu jāatbalsta Eiropas Jauno lauksaimnieku padome (CEJA) un citas struktūras, kuras pārstāv jauniešus, lai veicinātu jauniešu forumu organizēšanu vietējās kopienās, – šādi forumi rosinās rīcību atbilstīgi jauniešu vajadzībām un iecerēm. Jāpanāk, ka jaunieši daudz aktīvāk piedalās ekonomisko un sociālo risinājumu izstrādē, un apmācība, mentorēšana un finansiālais atbalsts jāpielāgo viņu centieniem.

⁽²⁾ R.E.D. – dzīve laukos, vide, attīstība (*Ruralty – Environment – Development*).

1.17. ANO ilgtspējīgas attīstības 11. mērķis attiecas uz pilsētām un kopienām. Ilgtspējīgi ciemati un mazpilsētas būtu jāiekļauj kategorijā "kopienas".

1.18. Kultūras vērtībām, kas rodamas ciematos un mazpilsētās, būtu jāpiešķir īpaša vērība publicitātes materiālos par Eiropas Kultūras mantojuma gadu (2018) un ar to saistītajās iniciatīvās. Svarīga loma tradīciju un kultūras popularizēšanā var būt vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, un tāpēc ir vērts radīt viņiem apstākļus aktīvai darbībai šajā jomā.

1.19. Komiteja iesaka apmainīties ar labu praksi visos līmeņos. To patlaban jau dara ELAT, ELARD, Ecovast⁽³⁾ un partnerība "Izglītība lauku iedzīvotājiem" (*Education for Rural People – ERP*), un attiecīgā informācija ir pieejama publikācijā "Labākais ciemats pasaulē" (*The best Village in the World*).

2. Ievads

2.1. Lauku teritorijas veido nozīmīgu Eiropas daļu un nodrošina apstākļus tādām izšķiroši svarīgām nozarēm kā lauksaimniecība un mežsaimniecība. Mazpilsētu un ciematu kopienas atrodas šajās lauku teritorijās un ir daļa no tām, turklāt tās vienmēr ir bijušas vietas, kur cilvēki gan dzīvo, gan arī strādā.

2.2. Mazpilsētas lauku teritorijās ir tuvumā esošo ciematu un ciemu centri. Vienlaikus mazpilsētas atrodas lielu aglomerāciju nomalēs. Visas minētās apdzīvotās vietas ir savstarpēji atkarīgas cita no citas. Tās ir būtiski partneri pilsētu un lauku teritoriju partnerībās – šo koncepciju popularizē Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD⁽⁴⁾ un ESAO –, kurās abiem partneriem ir līdzvērtīga ietekme uz to nākotnes pārvaldību un plānošanu. Eiropas ciemati un mazpilsētas ir piedzīvojušas vērienīgas pārmaiņas – gan ekonomiskas, gan arī sociālas –, un tiem joprojām nākas pielāgoties mūsdienu apstākļiem.

2.3. Kopā ar lauksaimniecības un mežsaimniecības nozari ciemati un mazpilsētas veido lauku teritoriju "mugurkaulu" un nodrošina darbvietas, pakalpojumus un izglītību gan saviem iedzīvotājiem, gan arī tuvumā esošo ciematu un ciemu iedzīvotājiem. Savukārt mazpilsētas ir daļa no lielāku pilsētu un administratīvo centru nomales. Tādējādi veidojas saikne starp lauku teritorijām un pilsētām, kas raksturo ikvienu reģionu. Pilsētas un lauku teritorijas cita citai sniedz pakalpojumus – pilsētas ir atkarīgas no lauku apvidiem pārtikas nodrošinājuma ziņā un ir piemērotas tirgus lauku teritorijās saražotajai produkcijai, savukārt lauku teritorijas pilsētu iedzīvotājiem piedāvā atpūtu un mieru.

2.4. Daudzās lauku teritorijās ir spēcīgas tradīcijas, kas saistītas ar piederību kopienai. Šīs tradīcijas izzūd, turklāt daudzas tālākās lauku teritorijas ir pamestas un atstātas.

3. Īpašas problēmas

3.1. Dažās pēdējās desmitgadēs lauku kopienas ir saskārušās ar problēmām tādēļ, ka tiek īstenota iecere centralizēt daudzus pakalpojumus, lai panāktu apjomradītus ietaupījumus, notiek izmaiņas transporta un ceļošanas nozarē, kā arī tādēļ, ka mūsdienās mainās cilvēku dzīvesveids. Vietējie pakalpojumu uzņēmumi pamet lauku kopienas, tiek likvidēti daudzi veikali, banku un pasta nodaļas, kā arī tiek slēgtas mazās lauku skolas.

3.2. Lauku teritorijās klusē par bezdarbu, jo rādītāji ir zemi salīdzinājumā ar bezdarbnieku skaitu pilsētās, taču lauku iedzīvotāji saskaras ar papildu problēmu, kas saistīta ar piekļuvi palīdzībai, kuru sniedz nodarbinātības centri, kas atrodas pilsētās, un bieži vien izjūt negatīvās sekas, kuras rada sabiedriskā transporta pakalpojumu samazināšanās laukos. Iespējams, ka bezdarba rādītājs ir zems tādēļ, ka ļoti daudzi jaunieši ir devušies prom no lauku teritorijām, lai mācītos, iegūtu izglītību vai lai atrastu darbu, savukārt daudzi, kuri paliek, strādā par zemu atalgojumu.

3.3. Publiskie līdzekļi un budžets, kuriem ir tik būtiska nozīme, lai sniegtu atbalstu lauku kopienām, ir pakļauti arvien lielākam spiedienam, jo vispārēji pieaug dzīves dārdzība, kā arī palielinās pakalpojumu sniegšanas izmaksas.

3.4. Ieguldījumi ceļos un automaģistrālēs mudina izmantot privāto automobili kā vieglāko veidu, lai nokļūtu darbā. Cilvēki patlaban ir daudz lielākā mērā gatavi pārvietoties lielākos attālumos, taču šā iemesla dēļ iedzīvotāji ir mazāk atkarīgi no nodarbinātības iespējām vai pakalpojumu sniegšanas savās vietējās kopienās.

⁽³⁾ Kā labākās prakses praktisku piemēru sagatavoja Ulla Herlitz un kolēģi: ELAT – Eiropas Lauku attīstības tīkls; ELARD – Eiropas LEADER asociācija lauku attīstībai; Ecovast – Eiropas Ciematu un mazo pilsētu padome.

⁽⁴⁾ Ecovast bija daļa no Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD kādreizējā RURBAN tīkla.

3.5. Ir mainījušies cilvēku iepirkšanās paradumi. Cilvēki parasti iepērkas tur, kur viņi strādā, un parasti tas ir pilsētā vai lielpilsētā, nevis savā ciematā vai mazpilsētā. Turklāt cilvēki iepērkas internetā, un preces tiek piegādātas viņiem uz mājām. Minētie iemesli ir veicinājuši vietējo veikalu izzušanu.

3.6. Jaunieši pamet lauku teritorijas, lai mācītos, iegūtu izglītību un lai strādātu pilsētās. Ja lauku teritorijās netiek saglabātas darbvietas, ir grūti ieinteresēt jauniešus atgriezties lauku kopienās. Ir steidzami nepieciešams gādāt par to, lai vietējās demokrātijas uzmanības centrā izvirzās jauniešu viedokļa uzklaušanās. Jauniešu pārstāvības organizācijas būtu jāatbalsta, lai sekmētu līdzdalību pārvaldībā. Tāpat arī ekonomikas un sociālās jomas aģentūrām būtu jāizvērtē, vai to konsultācijas un finansiālais atbalsts ir piemērots jauniešiem.

3.7. Paaudžu saliedētību apdraud vecuma grupu skaitliskā nelīdzsvarotība. Pielāgotu nodarbinātības pasākumu, skolu un bērna aprūpes iespēju pieejamībai, tāpat kā cenu ziņā pieejamiem mājokļiem lauku teritorijās ir izšķiroša nozīme, lai jaunieši un ģimenes ar bērniem varētu palikt vai atgriezties lauku kopienās. Vienas kopienas pārstāvjiem reizēm ir atšķirīgi viedokļi par vietējo saimniecisko darbību. Ir nepieciešams dialogs un izpratne, lai rastu līdzsvaru starp mierīgu dzīvi un piemērotām darbvieta izveides iniciatīvām.

4. Iespējas

4.1. Eiropas Komisijas Viedo ciematu iniciatīvai ir izšķiroša nozīme, jo īpaši, ņemot vērā apvienoto direktorātu sniegtos solījumus par sadarbību. Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD lauku attīstības programma nekad nevarēs nodrošināt pietiekamus resursus iniciatīvai, ja netiks piesaistīti citu ģenerāldirektorātu ieguldījumi, kā arī valsts, reģionālās vai vietējās publiskās investīcijas. Minētā izmēģinājuma iniciatīva pēc izvērtēšanas jāiekļauj jaunajā kopējā lauksaimniecības politikā un visās reģionālajās programmās, kā arī jāisteno, lai mazpilsētas kļūtu par daļu no tā dēvētās lauku atdzimšanas.

4.2. Platjoslas tīklam ir ļoti būtiska nozīme lauku teritorijās. Platjoslas tīkla – gan mobilā, gan arī fiksētā – pārklājuma uzlabošana varētu palīdzēt panākt uzlabojumus daudz un dažādās jomās: tā ne tikai veicinātu uzņēmumu attīstību un palielinātu iespējas strādāt no mājām, bet arī uzlabotu iedzīvotāju ikdienas dzīves kvalitāti. Tā sniegtu iespējas mācīties tiešsaistē, piekļūt labākai veselības aprūpei un uzlabotu tiešsaistē pieejamo pakalpojumu tirdzniecību. Ir pieejami labas prakses piemēri par to, ka uzlabota piekļuve internetam lauku teritorijās ir devusi labumu kopienām. Iedzīvotājiem, it īpaši vecāka gadagājuma cilvēkiem, ir jābūt iespējām apgūt pamatzināšanas interneta lietošanā.

4.3. Darba devēji būtu pēc iespējas jānodrošina atbalstīt attālināto darbu un izmantot ieguvumus, ko var piedāvāt lauku apvidu un pilsētu partnerības. Izmantojot veicinošo atbalstu, ko paredz lauku attīstības programma, tiek sniegta iespēja uzņēmējiem piesaistīt iekšējos ieguldījumus, lai izstrādātu un piedāvātu tirdzniecībā produktus ar pievienoto vērtību, piemēram, pārtikas produktus, dzērienus, ainavisko un vēsturisko mantojumu, kultūras un veselības uzlabošanas, kā arī atpūtas iespējas, vienlaikus nodrošinot ar lauku amatniecību un vidi saistīto prasmju turpināmību.

4.4. Sabiedriskajiem pakalpojumiem izglītības, mācību, veselības un sociālās aprūpes jomā jābūt integrētiem, saistītiem un inovatīviem, kā arī balstītiem uz tehnoloģiju sasniegumu izmantošanu, izvairoties no diskriminācijas un atstumtības jo īpaši attiecībā uz gados vecākiem un pusaudzju vecuma lauku teritoriju iedzīvotājiem. Lauku teritorijās izvietotas valsts pārvaldes iestādes varētu būt piemērs, kā mazināt iedzīvotāju koncentrēšanos un piesārņojumu pilsētās, vienlaikus veicinot taisnīgumu attiecībā pret lauku teritorijām. Vietējām pārvaldes iestādēm ir ļoti būtiska ietekme lauku teritoriju plānošanā, kā arī lai lauku kopienās nodrošinātu pozitīvu rīcību, kas veicinātu un atbalstītu to pastāvēšanu nākotnē. Dažādas iestādes var izvietot vienā ēkā vai neizmantotas ēkas var izmantot jauniem uzņēmējdarbības veidiem, radot jaunas darbvietas, kas var nodrošināt iespējas paplašināt saimniecisko darbību. Šādu atjaunotu ēku pieejamības nodrošināšanā ir jāņem vērā vietējo nevalstisko organizāciju, kā arī privātā un publiskā sektora vajadzības.

4.5. Ir jāveic darbs, veidojot patiesu partnerības gaisotni pilsētu vai lielpilsētu un to tuvumā esošo apdzīvoto vietu starpā, lai radītu savstarpēji atzītu piederības sajūtu, veidotu zīmolus un nodrošinātu kopīgus ieguldījumus. R.E.D. kopā ar citām organizācijām 2016. gadā ierosināja Eiropas politisko stratēģiju lauku teritorijām laikposmā līdz 2030. gadam⁽⁵⁾. Vēl viens piemērs ir Karnegi fonda sadraudzības pilsētu izmēģinājuma projekts. Uz pilsētu un lauku partnerībām būtu jāattiecinā ilgtspējīgas attīstības un aprites ekonomikas principi.

⁽⁵⁾ "Kā panākt Eiropas un tās lauku teritoriju izaugsmi".

4.6. Otrais Eiropas Lauku parlaments 2015. gada novembrī pieņēma Eiropas Lauku manifestu. Partnerības "Izglītība lauku iedzīvotājiem" tīkls, kurā ir partneri no 40 Eiropas valstīm, veic darbības atbilstīgi manifestā noteiktajiem tematiem. Eiropas Lauku parlaments veic darbu ar mērķi uzlabot sadarbību starp kopienām, organizācijām un iestādēm lauku apvidos un pilsētās, lai pilnībā izmantotu sociālās, kultūras un ekonomiskās saiknes, ko var nodrošināt šāda sadarbība, kā arī panākt ideju un labas prakses aktīvu apmaiņu to dalībnieku starpā, kuri pārstāv pilsētas un lauku teritorijas. Darbu veic visi partneri, iedziļinoties dažādos tematos, piemēram, "Mazpilsētas", "Ilgtspējīgi pakalpojumi un infrastruktūra" un "Integrēta lauku attīstība un LEADER/sabiedrības virzīta vietējā attīstība", un, pabeidzot darbu, tiks sagatavots ziņojums, kurš tiks iesniegts un apspriests trešajā Eiropas Lauku parlamenta sanāksmē Venhorstā, Nīderlandē, 2017. gada oktobrī.

4.7. Eiropas Investīciju bankai būtu jāizstrādā īpaši pielāgotas atbalsta shēmas maziem lauku uzņēmumiem – gan privātiem, gan arī sociālajiem uzņēmumiem, tostarp kooperatīviem, – atbilstīgi solījumiem, ko tā sniedz 2017.–2019. gada programmā; šādas shēmas piemērs ir tās atbalsts uzņēmumam Niki's Sweets Agrosā, Trodos kalnos, Kiprā.

4.8. Brīvprātīgā sektora dalībnieki lauku teritorijās ir ļoti aktīvi, un brīvprātīgie palīdz koordinēt darbības un veicina iedzīvotāju sadarbību. Sociālie un kopienas uzņēmumi, kā 300 sociālekonomiskie uzņēmumi Dānijā, kuriem atļauts izmantot marķējumu RSV, proti, reģistrēts sociālekonomiskais uzņēmums (*Virksomhed*), vai kafejnīca *Cletwr* Velsas vidienē, sniedz arvien lielāku devumu, lai aizstātu zudušos valsts un privātos pakalpojumus. To darbība atbilst korporatīvas sociālās atbildības (KSA) idejām. Lai nodrošinātu un saglabātu sociālo un kopienas uzņēmumu ilgtspēju, svarīgs ir atbalsts un konsultācijas, ko sniedz tādas organizācijas kā fonds *Plunkett Foundation*.

4.9. Ciematu un mazpilsētu iedzīvotāji pārstāv visus sabiedrības slāņus, un viņiem visiem jābūt iespējai paust viedokli savā vietējā kopienā. Valsts pārvaldes zemākais līmenis, proti, pagastu pārvaldes vai (mazās) pašvaldības, būtu jāiesaista vietējo lēmumu pieņemšanā, un tāpēc būtu jāstiprina minētais līmenis un jānodrošina tam attiecīgas iespējas. Iedzīvotāji lepojas ar savām vietējām kopienām, un to var atzīt par resursu un izmantot, lai mudinātu citus iesaistīties. Pensionētie uzņēmēji un iedzīvotāji, kuri strādājuši valsts vai civilajā sektorā, var piedāvāt daudzas prasmes. Eiropas programmas un vietējās programmas paredz īstenot projektus, kuri veicina vietējās partnerības attīstību ciematos un mazpilsētās, un šajā procesā daudzi iedzīvotāji ir kļuvuši par kopienas uzņēmējiem. Viņi pārstāv visas nozares un ir kļuvuši par savas kopienas vēstniekiem.

4.10. Ciemati un mazpilsētas ir nozīmīga Eiropas kultūras daļa. Ciematos un mazpilsētās bieži vien tiek saglabātas vietējās paražas un tradīcijas. Šīs lauku apdzīvotās vietas parasti ir vēsturiskas vietas, un to arhitektūrai raksturīgi vietējie celtniecības materiāli un vairāku gadsimtu gaitā izveidojusies būvniecības maniere. Mazpilsētu centros parasti ir palicis vairāk vietējo uzņēmumu, un mazpilsētu centriem nav raksturīgas standarta ēku fasādes, ko pieprasa veikalu ķēdes, kā tas notiek lielāku pilsētu centros. Nelielas lauku apdzīvotās vietas ir arī cieši saistītas ar ainavu, kurā tās izvietotas, un to atrašanās vieta ļoti lielā mērā nosaka gaisotni ciematā un mazpilsētā, liecinot par to ļoti dažādo izcelsmi; šādas ainavas var būt aizsardzības pozīcija kalna virsotnē, upju sateces vieta, avota izteka, ezera piekraste, sala vai krastmala u. c. Ciematu un mazpilsētu kultūras vērtībām būtu jāpiešķir īpaša vērība publicitātes materiālos par Eiropas Kultūras mantojuma gadu (2018). Svarīga loma tradīciju un kultūras popularizēšanā var būt vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, un tāpēc ir vērts radīt viņiem apstākļus aktīvai darbībai šajā jomā.

4.11. Šādiem ciematiem un mazpilsētām ir vērtības, uz kurām tie var balstīties un kuras var tiem palīdzēt saglabāt vai arī attīstīt vietējo ekonomiku. Šādi ciemati un mazpilsētas ir saistīti ar vietējo lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu un enerģijas ražošanu, kā arī ar lauksaimniecības tūrismu un lauku tūrismu, ar veselības uzlabošanu un ar kultūras festivāliem un vides aizsardzību un izglītību. Eiropā ir vairāki simti piemēru, kā *Kozard* ciemats Ungārijā un *Alstonas muiža* Anglijā, kurus var izmantot citi. *Ecovast* ziņojums "Mazpilsētu nozīme" arī sniedz vērtīgu ieguldījumu, kā aprakstīt ciematu un mazpilsētu nozīmi un veicināt izpratni par to.

4.12. Jaunajai lauku politikai, attiecībā uz kuru 2016. gada septembrī Korkā notikušajā otrajā konferencē (Korka 2.0.) tika panākta entuziasma pilna vienošanās, būtu jāpalīdz dalībvalstīm un reģioniem izstrādāt atbalstošu lauku politiku un jāveicina projektu īstenošana saskaņā ar Eiropas programmām. Ietekmes uz lauku apvidiem novērtēšana, kas aprakstīta Korkas otrās konferences laikā, ir ļoti būtiska ES, dalībvalstīm un reģioniem.

4.13. ES finansētā *LEADER* metode un sabiedrības virzīta vietējā attīstība nodrošina instrumentus, kas var palīdzēt stiprināt lauku kopienas un dot tām iespējas. *LEADER* un vietējās rīcības grupas var atbalstīt vietējos centienus mudināt uzņēmumus – gan privātos uzņēmumus, gan arī bezpeļņas organizācijas – uzsākt darbību un attīstīties un radīt tādu gaisotni kopienā, kurai raksturīga ieinteresētība un atbalsts. *LEADER* iniciatīva līdz 2014. gadam tika atbalstīta no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, taču kopš 2015. gada šo metodi var piemērot, izmantojot arī citus Eiropas strukturālos un investīciju fondus, kas nodrošina vairākfundu finansējumu saistībā ar sabiedrības virzītu vietējo attīstību. Šai sakarā nav nepieciešams uzlabot sadarbību, un kā labas prakses piemērus var minēt uzņēmumus *IRD Duhallow* un *SECAD Korkas* grāfistē un *PLANED Velsā*, kuri jau daudzus gadus īsteno augšupēju sabiedrības virzītu vietējo attīstību.

4.14. Saskaņā ar Eiropas programmām ir īstenoti daudzi lauku attīstības projekti, kuri uzskatāmi parāda labas prakses ārkārtīgi lielo daudzveidību mazpilsētās un ciematos. Laba prakse skaidri apliecina arī starpnieku nepieciešamību un nozīmi, kāda tiem ir uzņēmēju un nelielu grupu atbalstīšanā.

Briselē, 2017. gada 18. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS
